

รายงานผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการทำงานของสภาองค์กรชุมชนในการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน
ภาคีพัฒนา เรื่อง การป้องกันและการต่อต้านการทุจริตโดยเครือข่ายองค์กรชุมชน ร่วมกับสำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

สำนักงาน ป.ป.ช.

การทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้สังคมและประชาชนได้รับความเสียหายอย่างมาก มีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๓ ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแส โดยกิจกรรมปฏิรูปที่ ๑ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต กำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการทำงานร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้จัดทำ “โครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชน” ซึ่งเป็นการพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันและต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมให้เครือข่ายภาคประชาชน องค์กรชุมชน ภาคีที่เกี่ยวข้องของภาคประชาชนมีบทบาทความสามารถ และมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้ สถาบันเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่เป้าหมายทั้งในระดับตำบลและในระดับจังหวัด โดยได้รับความร่วมมือและการประสานงานจากกลไกการดำเนินงานส่วนกลาง รวมถึงการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีพัฒนาในการต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ อันมีผลการดำเนินงานที่เป็นประจักษ์ในพื้นที่ และหน่วยงานร่วมดำเนินการ ตลอดจนการได้รับความรู้ พลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อผนึกกำลังทางสังคม ผลักดันให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และก่อเกิดเป็นสังคมสุจริตต่อไป ในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ ได้ส่งเสริมและสนับสนุนพื้นที่นำร่องดำเนินโครงการป้องกันและต่อต้านการทุจริตโดยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนทั้งสิ้น ๑๗ จังหวัด รวม ๑๗๑ ตำบล ซึ่งมีกิจกรรมดำเนินการหลัก ๆ ดังนี้

- ผลการดำเนินงาน / แผนความร่วมมือกับหน่วยงาน

ภารกิจหลักในการหนุนเสริมขับเคลื่อนงานป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยประสานความร่วมมือและทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและดำเนินการร่วมกัน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ในภาครัฐ (ป.ป.ท) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ช่วยหนุนเสริมบูรณาการและเชื่อมโยงการทำงาน โดยมีภาคประชาชนเป็นส่วนสำคัญเป็นแรงผลักดัน ขับเคลื่อนปฏิบัติการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งเชื่อมโยงแผนความร่วมมือ หรือแนวทางตามแผนบูรณาการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบร่วมกันระหว่างหน่วยงาน อาศัยกลไกการดำเนินงานสำคัญ ๓ ส่วน ได้แก่ ๑) ส่วนกลาง ประกอบด้วย คณะทำงานดำเนินงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ผู้แทนเครือข่ายองค์กรชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ๒) กลไกการดำเนินงานในระดับพื้นที่เป้าหมายนำร่องในระดับจังหวัดและระดับตำบล และ ๓) หน่วยงานประสานความร่วมมือ

ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ สถาบัน ได้หนุนเสริมให้พื้นที่เป้าหมายทั้งในระดับจังหวัดและในระดับตำบลให้มีกิจกรรมขับเคลื่อนโดยขบวนองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักในการปฏิบัติการขับเคลื่อน ซึ่งมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่เป็นหัวใจสำคัญของการป้องกันและต่อต้านการทุจริต โดยองค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก ๔ ประเด็น ได้แก่ การปลูกฝังและสร้างจิตสำนึก การส่งเสริมธรรมาภิบาลชุมชน การเปิดเผยพื้นที่โปร่งใส และการปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ที่มีประชาชนเป็นแกนหลักและในอีกด้านหนึ่งก็อาศัยกลไกความร่วมมือประสานกับหน่วยงาน เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนร่วมด้วย จากการประสานความร่วมมือ ได้เกิดแนวทางในการขับเคลื่อนงานที่สำคัญร่วมกัน จำนวน ๖ ประการ ได้แก่

๑) หนุนเสริมการขับเคลื่อนป้องกันและปราบปรามการทุจริต และมีแผนปฏิบัติการ หรือแนวทางการทำงานร่วมกับพื้นที่เป้าหมายนำร่องอย่างเข้มข้น

๒) ช่วยผลักดัน และหนุนเสริมให้ภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมต่อกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๓) ส่งเสริมสร้างจิตสำนึกประชาชนในพื้นที่ด้วยการให้ความรู้ อบรมและรวมทั้งสร้างระบบพื้นที่เปิดเผยโปร่งใสสร้างธรรมาภิบาลชุมชน ปฏิบัติการเฝ้าระวังต่อต้านการทุจริตโดยประชาชนเป็นผู้แจ้งเบาะแส หรือร้องเรียนให้หน่วยงานรับรู้

๔) ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทำงานในพื้นที่ โดยสมาชิกในชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน ดำเนินการปฏิบัติการร่วมกัน

๕) สร้างระบบการทำงานแบบลักษณะยืดหยุ่น หนุนเสริมให้เครือข่ายองค์กรชุมชนมีความสามารถในการขับเคลื่อนงานด้วยตนเอง

๖) ส่งเสริมการบริหารจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องขององค์กร และการนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ดำเนินงาน สำหรับพื้นที่หรือหน่วยงานร่วมกัน

พอช. ร่วมกับ ป.ป.ช. แลกเปลี่ยนผลการขับเคลื่อนพื้นที่รูปธรรมและหารือแนวทางการขับเคลื่อนแผนบูรณาการหนุนเสริมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในพื้นที่ ปี ๒๕๖๕

ภายใต้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือส่งเสริมความเข้มแข็งของชนเพื่อสร้างธรรมาภิบาลต่อต้านการทุจริต กำหนดแนวทางการบูรณาการและขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต โดยที่มาของการบูรณาการและขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ท. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อบูรณาการและขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต ที่ ๑๙๑/๒๕๖๓ ที่มีองค์ประกอบจากผู้แทนของสภาองค์กรชุมชน และผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ทั้งนี้ สำนักงาน ป.ป.ท. ได้ทำบันทึกความร่วมมือระหว่างสภาองค์กรชุมชนกับสำนักงาน ป.ป.ท. ครั้งเมื่อการประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ประจำปี ๒๕๖๓ เพื่อประสานความร่วมมือและให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ

ซึ่งมีกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยจัดตั้งคณะทำงานเพื่อบูรณาการและขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งชุมชนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต โดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ทำหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน และหน่วยงานขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวางแผนขับเคลื่อนงานให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนประสานงานและดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายนำร่องปฏิบัติการเข้มข้นในการสร้างธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต พร้อมทั้งติดตาม เฝ้าระวัง ซึ่งมีแผนปฏิบัติการร่วมสร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาศักยภาพของชุมชน รวมถึงจัดกลไกการทำงาน ประสานความร่วมมือขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ร่วมกัน ๓ ฝ่าย

การออกแบบแผนการขับเคลื่อนในพื้นที่ ได้กำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน มีการจัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อน ฯ ร่วมในระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อทำบทบาทหนุนเสริมการทำงาน สนับสนุนภารกิจของเครือข่ายประชาชนชนร่วมกับหน่วยงาน รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ ทั้งนี้จากการประสานความร่วมมือ ได้เกิดแนวทางบูรณาการเป้าหมายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน รวมถึงเกิดแผนความร่วมมือกิจกรรมขับเคลื่อนการป้องกันและต่อต้านการทุจริตในพื้นที่ ตามกิจกรรมปฏิรูปที่ ๑

คณะทำงานเพื่อบูรณาการและขับเคลื่อนการสร้างเสริมความเข้มแข็งชุมชนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลและป้องกันการทุจริต โดยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท)

- บทเรียนที่ได้จากการประสานความร่วมมือ (ข้อเสนอ/ปัญหาอุปสรรค/แนวทางการแก้ไข)

ในการประสานความร่วมมือหรือดำเนินการร่วมกับหน่วยงาน มีความสำคัญยิ่งที่จำเป็นต้องประสานกับกลไกสภาองค์กรชุมชนที่เป็นกลไกการดำเนินงานหลักในระดับพื้นที่ ต้องทำความเข้าใจถึงบริบทของพื้นที่ รวมถึงศักยภาพและความสามารถในการทำงานของพื้นที่ จึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยกลไก และแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงาน รวมถึงการศึกษา เรียนรู้การทำงาน โครงสร้างของสภาองค์กรชุมชนในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น รวมถึงส่งเสริมการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้น สร้างความเข้มแข็งจากภาคประชาชนจากระดับฐานรากสู่ระดับหน่วยงาน และสู่ระดับประเทศ ผนึกกำลังเครือข่ายองค์กรชุมชน สร้างตาข่ายทางสังคม ทำให้เกิดกระแสนสร้างธรรมาภิบาลจากระดับชุมชนขยายผลออกไป

จากการทำงานได้เกิดประสบการณ์ บทเรียนต่าง ๆ ขึ้นมากมาย โดยจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานร่วมกันในอนาคต เพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ สร้างแนวทางความร่วมมือในการส่งเสริมธรรมาภิบาลในพื้นที่ ที่จะสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ต่อไป บทเรียนและแนวทางขับเคลื่อนงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการพัฒนางานด้านการป้องกันและต่อต้านการทุจริต สรุปได้ดังนี้

๑) มีระบบกลไกในการเฝ้าระวังในระดับพื้นที่ตำบลของสภาองค์กรชุมชน และกลไกในระดับจังหวัด ทั้งมิติในเชิงกฎหมาย และการติดตามการขับเคลื่อนงานกับขบวนการองค์กรชุมชนในระดับจังหวัด โดยมีกลไกเฝ้าระวังติดตามและเกิดการณรงค์ ประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ เช่น เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต , ตำบลบ่อพลอย จังหวัดตราด เป็นต้น

๒) มีการส่งเสริมกระบวนการสร้างการตื่นรู้ และสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนจากในระดับพื้นที่ เช่น ในระดับจังหวัดนครสวรรค์ อำนาจเจริญ และสระบุรี เป็นต้น

๓) มีตำบลนำร่อง เพื่อเป็นตัวอย่างพื้นที่ในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลชุมชน สร้างความร่วมมือกับ
คนรุ่นใหม่ในการพัฒนา หรือจังหวัดนำร่องที่จะทำงานร่วมกับหน่วยงาน เช่น ตำบลคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ,
ตำบลลำพวรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๔) ส่งเสริมผลักดัน การสร้างความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของคนในระดับตำบลและจังหวัด

๕) มีกระบวนการ สร้างการรับรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับเครือข่ายองค์กร
ชุมชนอันเป็นความต้องการของประชาชน

๖) มีกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในชุมชน และภาคประชาชน ในการ
ป้องกันการทุจริตและส่งเสริมธรรมาภิบาลโดยประชาชน โดยสร้างความรู้ความเข้าใจในพื้นที่ รมรงค์สื่อสาร เช่น
ตำบลตะกวาง จังหวัดตราด , ตำบลทุ่งพง จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น

๗) สร้างความเข้มแข็งจากภาคพลเมือง ซึ่งเป็นพลังสำคัญจากฐานรากของสังคมในการต่อต้านการ
ทุจริต

๘) มีการแบ่งภารกิจและหน้าที่การทำงานในแต่ละกลไกให้เด่นชัด ไม่ยึดติดกับพื้นที่ที่มากจนเกินไป

- **สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ / แนวทางการทำงานร่วมกันในอนาคต**

พลังชุมชน หรือเครือข่ายองค์กรชุมชน/องค์กรชุมชน เป็นพลังทางสังคมจากฐานรากที่สำคัญ
โดยสภาองค์กรชุมชนจะเป็นกลไกสำคัญส่วนหนึ่งของสถาบัน ที่จะร่วมขับเคลื่อน และหนุนเสริมการทำงานกับ
หน่วยงานในระดับพื้นที่ ซึ่งเครือข่ายองค์กรชุมชน/องค์กรชุมชน โดยประชาชนเป็นแกนหลักในการดำเนินการหรือ
ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต แนวทางการทำงานร่วมกันในอนาคตจึงต้องอาศัยปัจจัยจากพลังของประชาชนเป็น
หลักสำคัญในการดำเนินการ ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมร่วมเป็นเครือข่ายต่อต้านการ
ทุจริต ซึ่งมีแนวทางการทำงานที่สำคัญ เช่น เครือข่ายองค์กรชุมชนจะต้องเป็นส่วนร่วมเฝ้าระวัง ร่วมตรวจสอบ
หน่วยงานที่เป็นกลไกของภาครัฐ ในระดับจังหวัดและอำเภอในพื้นที่ที่มีระบบการป้องกัน ส่งเสริม พันฟู ให้เกิดการ
กระจายอำนาจให้องค์กรชุมชนโดยให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระบบธรรมาภิบาลชุมชนในทุกรูปแบบ สามารถ
ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล รับทราบการเปิดเผยข้อมูลของโครงการรัฐ รวมทั้งการสอดส่องดูแลโครงการในพื้นที่
แจ้งเบาะแส ร้องเรียนต่าง ๆ โดยหน่วยงานต้องรับฟังและให้ข้อมูล ความรู้การทำแผนงานโครงการในพื้นที่ พร้อม
การวิเคราะห์ความเสี่ยงร่วมด้วย , หน่วยงานร่วมให้คุณค่าและความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน เพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์กรชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริต รวมถึงผลักดันการใช้
กฎหมาย และสร้างแผนป้องกันการทุจริตในท้องถิ่นและชุมชน ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมสุจริต